

A Morvedre tenim el *Camí de lez marçals* que va cap a una zona d'aiguamolls, i d'altres concretes: *la marçâl de Pena*, *marçâl de la Mano-Negra* (on actua- ven uns contrabandistes), 1961. No detallaré els noms de la zona del Grau, de l'Albufera i de Sueca, on hi ha *marjals* pertot (sempre femení, 1962); la impressió d'AMAlcover és «A Sueca --- ni hi ha àbres casi: casi tot és horta i *marjal*» (BDLC XII, 1922, 302). A la Ri- bera Alta expliquen: «*marçâl* s'oposa al guaret com a nom d'una de les dues parts de les terres del terme; les hortallisses es poden fer en *terres de marjal*, o bé en unes que no són ben bé ni una cosa ni l'altra», Càrcer (1962).

Seguim fins a l'extrem Migjorn del nostre domini: *lez azmarçâls* a Almudaina, *la marçâl primêra* i *la marçâl segona* divideixen el terme de Guardamar de Se- gura; pertot en femení fins a l'extrem, amb una sola excepció *El Marçâl* a Orxeta (al peu de l'Aitana), i en- cara aquí, com que només és nom propi d'una partida (IGC, 98 x 445) potser ho hem d'entendre com fals anàlisi d'*Almarjal*.

En efecte aqueixa forma que hem vist en un ms. de Jaume I, ha tingut i té encara alguna extensió: Giner Perepérez me la indicava de Corbera de X., jo vaig sentir *l'almarçâl* en alguns llocs entorn d'Algemesí, i en aquesta vila em digueren que *l'almarçâl* era el nom de la part del terme on hi ha la terra de l'arròs (1962); a Ondara els cadastres posaven *camí de l'Almarjal* (= IGC, 42 x 549), allà on la gent em parlava de *lez marçâls*.

Amb tot i que el mot és essencialment estrany a la llengua castellana, és justament en aquesta forma en *al-* en què veiem que s'hi va usar: «míos derechos de todo pan, de vino, de uvas, de olio, de ffigos, de los *almarjales*, del alfitrán», en un doc. de Sevilla de 1276 (que cita Neuvonen, *Los arabismos en el S. XIII*, p. 252), *almarjal* surt en quatre passatges del *Libro de la Caça* de D. Juan Manuel (c. 1325, amb variant ms. *armajal* altres set vegades, un *almorjal*, un *almorjac* i un *almarcha*, veg. el glossari d'aquest llibre en l'ed. Baist, p. 109), també a la *Cròn.* de Juan II, i *almarjal* «terreno pantanoso» en el *Viaje de Clavijo* (ed. Estrada, 100.7, cf. p. CLXXV), un i altre de primers del segle xv.

Vaig tractar-ne en el DCEC/DECH (III, 186) a propòsit del cast. ALMARJO 'barrella, planta de la sosa', documentat des de Nebrixa («*almarjo*: herba vitraria», c. 1495), i de nou 1527 i (*almajo* 1513): «Como este derivado en *-al* pudo indicar al principio un colectivo de nombre de planta, y por otra parte (*al*)*marjal* 'lugar pantanoso' es idéntico semánticamente al ár. *magr. març*, es evidente que en la creencia popular las ideas de 'pantano' i 'barrillar' eran inseparables (cf. BARRELLA).

»La acepción 'lugar pantanoso' en el ár. *març* es ajena al àrabe clásico y al de Oriente, donde significa solamente 'campo', 'prado', y según Dozy-Engelmann es palabra de origen pérsico.¹ Cabe la posibilidad de que de la idea de 'prado lozano' (así en Siria según Hess) se pasara espontáneamente a 'prado inundado,

pantano', puesto que al fin la *marjal*, tal como nos la describe Eiximenis, se cultivaba. Pero la terminación romance de *març* (citada por PAlc. trad. "almarjo yerba", 99a5) sugiere la idea apuntada por Simonet (*Glos.*, s. v. *márjo*) y aceptada por Steiger-Hess (*V. Rom.* II, 70n.), de que en esta palabra y en el *març* 'pantano' del àrabe de Occidente se cruzaran la raíz àrabe con el romance MARGA, especialmente en la acepción 'marga arcillosa' (fr. *marne à foulon*), que justamente se llama *gāsúl* (propriamente 'barrilla') en Marruecos (Dozy, *Suppl.* II, 213a; Simonet), sea porque los lugares arcillosos son a menudo pantanosos, o por alguna semejanza de la marga con la sosa (Simonet).

Hi ha encara alguna altra descendència romànica d'aqueix arabisme (cf. JOLiver Asín, *El Ar. Marj* en el vocab. romance y en la top. de Esp., *BolAcEsp.* xxiv, 1945, 151-76, molt verbós i que poc hi ha afegit). «Dono tibi vinea que est super *almerge* que fuit Ahadpin» en un doc. arag. de 1098 (*Rev. de Aragón* 1902, 68, de data antiga i sense *-al*). Port. *almarç(m)* 'prado natural, pastagem' i un *almarjal* 'terreny pantanós' (amb poca documentació anterior a la moderna de Figueiredo), però Silveira en va aplegar alguns representants toponímics: uns antics *Margem*, *Margedub*, i *Margen Fanzira* (RLus. xxxv, 86-7) que han de ser compostos *març at-túb* 'marjal dels maons' i *març al-banzir* 'marjal dels porcs'; en fi sic. i calabr. *marginu* «palude», «stagno» que Steiger (*Contrib.*, p. 195) cita de Rohlf i de la *Toponomastica* d'Avolio.

Del mot àrabic ens consta que és molt antic en la llengua, car ja figura en el Conte més antic de les 1001 Nits (*L'Home, la Bèstia i el Rei dels Genis*, escrit a l'Iraq en el S. x); el seu significat a Orient és 'prat, terra de pastura': ens ho garanteixen els més antics lexicògrafs orientals (Djahuráf, a. 1007, Fayyumí, Firuzabadí, Dieterici, 152a; Lane VII, 2704b) precisant que es tracta d'un territori vast i abundant en herbatge («an ample tract of land abounding with herbage, into which beasts are sent to pasture», Azherí, †980); no ens consta que allà hagi designat aiguamolls però sí que a Síria puntualitzen que han de ser pasturatges ufanosos («schöne, grosse Wiese», Seetzen 1854, cita de Hess). No dubtem que és de soca aràbiga, car deriva normalment del verb *máraçá* 'féu pasturar un animal' (Fayyumí, a. 1333), 'el va deixar anar per péixer' (Djah., 1007), ja pertanyent a la llengua corànica amb el sentit de 'amollar, engegar' («to let loose, to send[cattle]to pasture», Penrice) i que de fet figura en dues sures de l'Alcorà, aplicada a les mars, quan el Creador les va deixar anar o les féu mesclar una amb l'altra (Lane, 2704a).

Ha cridat l'atenció que el mot no figuri a Orient amb el significat d'aiguamoll: és més, les nostres escasses fonts lexicogràfiques de l'àrab parlat a Al-Andalus tampoc no ho fan constar ben categòricament («pratum» en el nostre RMa., «*march* ervaçal, lugar de yerva», «*márç*: campo raso como vega, campo que se labra» en el granadí PAlc. 239.4, 136.35, 137.2, i només arriba a «vega que se labra, *març*», PAlc. 425.9, ja no lluny d'una *marjal*, car la *vega* és essencialment